

**ÇOCUK YAŞTA,
ERKEN VE ZORLA
EVLİLİKLER**

SORULAR VE CEVAPLAR

SABANCI VAKFI

Hibe Programı ile desteklenmiştir.

ÇOCUK KİME DENİR?

İster 7 ister 17 yaşında olsun, 18'inden küçük herkes çocuktur. Türkiye'nin de imzaladığı Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 18 yaşından küçük her bireyi çocuk olarak tanımlar ve 18 yaşını doldurana kadar her bireyin çocuk sayılması gerektiğini kabul eder.

ÇOCUK YAŞTA, ERKEN VE ZORLA EVLİLİK NEDİR?

“Çocuk yaşıta evlilik”, taraflardan en az birinin 18 yaşını doldurmadığı, yani henüz çocuk olduğu resmi ve/veya gayri resmi evlilikler anlamına gelmektedir.

Evlenecek kişi 18 yaşından büyük olsa dahi fiziksel, duygusal, cinsel ve psikolojik gelişim düzeyi nedeniyle evliliğe rıza göstermeye henüz hazır olmayabilir. Henüz evliliğin getireceği sorumlulukları üstlenebilecek gelişim düzeyinde olmayan bu kişilerin yaptığı evlilikler “**erken yaşıta evlilik**”tir.

“**Zorla evlilik**” ise iki kişiden en az birinin evlilik için tam ve özgür rıza göstermediği evliliğdir.

Çocuk yaşıta, erken ve zorla evlilikler insan hakları ve yasaların ihlalidir. Özellikle kız çocuklarına yönelik cinsel istismarın en sık görülen biçimidir.

Türk Medeni Kanunu'na göre, bir kişinin kendi kararı ile evlenebilmesi için 18 yaşını doldurmuş olması ve ayırt etme gücüne sahip bulunması gereklidir. **Yasalarımız sadece 18 yaşından büyükleri yetişkin kabul eder.** Bu nedenle 18 yaşından küçükler ehliyet alamadığı, oy kullanamadığı ve şirket kuramadığı gibi kendi kararlarıyla evlenemez.

17 yaşını doldurmuş kişiler veli veya vasilerinin yazılı izni ile evlenebilirler. Olağanüstü durumlarda ve çok önemli bir sebebin varlığı halinde 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine hakim (aile mahkemesi hakimi) tarafından izin verilebilir. **Bu sadece istisnai hallerde gerçekleşebilecek bir durumdur ve gerçekleşebilmesi çok sıkı şartlara bağlanmıştır.**

Evlenme izni başvuruları değerlendirilirken çocuğun yararı göz önünde bulundurulur. Evlilik tarafları reşit kılar. Bu durum taraflara hukuk önünde bazı yükümlülükler getirir ve risklere yol açabilir. Çocuğun yararı araştırılırken bu yükümlülükler ve riskler dikkate alınır.

TÜRKİYE'DE EVLENME YAŞI KAÇTIR?

ÇOCUK YAŞTA EVLİLİKLER YAYGIN BİR UYGULAMA MIDIR?

Zaman içerisinde azalmış olsa bile çocuk yaşıta evlilikler hâlâ varlığını sürdüren zararlı bir uygulamadır. Günümüzde dünyada 650 milyon kız çocuğunun ve 118 milyon oğlan çocuğunun 18 yaşından önce evlendiği/evlendirildiği tahmin edilmektedir. **Türkiye’de ise 20-49 yaş arasındaki her 5 kadından 1’inin 18 yaşından önce evlendirildiği tahmin edilmektedir.**

Bu sayılar çocuk yaşıta evliliklerin hem dünyada hem de Türkiye’de yaygın bir zararlı uygulama olduğunu ve özellikle kız çocuklarını daha fazla etkilediğini göstermektedir.

Ergenlik ve yetişkinlik farklı şeylerdir.

Ergenliğe giren çocuklar kimi zaman yetişkin olarak algılanır ve evliliğe hazır oldukları sanılır. Ancak ergenliğe girmiş olmak, evliliğe hazır olunduğu anlamına gelmez. Ergenliğe girmiş çocukların fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimleri hızla devam eder. Çocukların gelişiminin devam ettiği ergenlik dönemi 10-19 yaş aralığındaki dönemi ifade ederken, doğumdan 24 yaşına kadar olan dönem hala yetişkinlik öncesi dönem olarak tanımlanmaktadır.

ERGEN OLMAK YETİŞKİN OLMAK DEMEK MİDİR?

ERGENLİŐE GİRMİŞ BİR ÇOCUK NEDEN EVLİLİŐE HAZIR SAYILMAZ?

Yaşamın en kritik dönemlerinden biri olan ergenlikte gerçekleştirilen evlilik, çocuğun gelişimini sekteye uğratabilir. Ergenlik kendi başına zor bir dönemken buna bir de evliliğin eklenmesi ergenin gelişimini, psikolojik ve fiziksel sağlığını olumsuz etkiler. Depresyon, anksiyete, intihar teşebbüsü, madde kullanımı, şiddete başvurma, eř çatışmaları, sosyal hayattan çekilme çocuk yaşta evliliğin en sık görülen psikolojik sonuçlarındandır. Sağlıklı bir ergenlik dönemi yaşayamamış olan çocukların, sağlıklı bir yetişkin olması da beklenmemelidir.

ERGENLİĞE GİRMİŞ BİR ÇOCUK NEDEN DOĞUM YAPMAYA HAZIR SAYILMAZ?

Ergenlik dönemindeki bir kız çocuğunun vücudu henüz doğum yapmaya hazır değildir. Ergenlik dönemindeki çocukların iskelet ve kas sistemi gelişimi henüz tamamlanmamış ve yetişkin düzeyine ulaşmamış durumdadır. Ergenlik döneminde leğen kemiği (pelvis) gelişimi de devam ettiğinden, leğen kemiği boyutu henüz yetişkin boyutlarına ulaşmamış olur. Bu nedenle bu yaş grubunun gebeliklerinde doğum sırasında pek çok sorun meydana gelebilir ve doğum oldukça zor gerçekleşebilir.

İstenmeyen gebeliklerle henüz kendisi çocuk olan bireyin annelik sorumluluğunu üstlenmek zorunda kalması da birçok problem yaşamasına neden olabilir. Gebelik, doğum ve çocuk bakım süreçlerinin tümüne hazır olmayan kız çocukları, yeni doğmuş çocuğa bakmakta zorlanır. Hem bedensel hem de ruhsal olarak anneliğe hazır olmama hali bebek ölümlerine ve çeşitli engelliliklere yol açar.

Erken gebelik hem gebenin hem de doğacak çocuğun sağlığını, yaşam kalitesini, gelişimini çok ciddi şekilde tehdit ederek ölümlere neden olabilir. **Dünya çapında 15-19 yaş arasındaki kız çocuklarının başlıca ölüm sebebini gebelik ve doğuma bağlı komplikasyonlar oluşturmaktadır.** Erken gebelikler sonucu, başta anne olmak üzere, düşük, erken doğum, zor doğum, ağır kanamalar, yırtıklar ve doğum sonrası sorunlar gibi pek çok olumsuz sağlık sonuçları ve riskleri oluşabilir.

ERKEN GEBELİK ANNELERİN SAĞLIĞINI NASIL ETKİLER?

ERKEN GEBELİK BEBEKLERİN SAĞLIĞINI NASIL ETKİLER?

Erken gebelikler sonucu başta bebek ölümleri olmak üzere gebelik döneminde bebekte büyüme geriliği ve düşük doğum ağırlığı görülebilir. Olması gerekenden daha az kilo ile dünyaya gelmek, bebekte birçok sağlık sorununa neden olabilir. Bu sağlık sorunları, ilerleyen dönemlerde çocukta zekâ geriliği ve epilepsi gibi birtakım hastalıkların ortaya çıkması ile sonuçlanabilir.

EVLENDİRİLMEK ÇOCUKLARI KORUR MU?

Korumaz. Aksine çocuk yaşıta evlendirilen kız çocukları eşlerinden-hısımlarından fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet görebilirler. Çocukların bu baskıya ve şiddete karşı koyması bir yetişkine göre çok daha zordur. Bu ve benzeri sebeplerden dolayı çocuk yaşıta evlendirilen çocuklarda boşanma isteği daha sık görölmektedir. Ayrıca çocuk yaşıta evlilikler, evlendirilen çocukların eğitim hayatının yarıda kesilmesine neden olur. Arkadaşlarından koparır, özgüven eksikliğine neden olur ve çocukları toplumsal faaliyetlere katılımdan alıkoyar.

ÇOCUKLARI EVLENDİRMEK EKONOMİK ZORLUKLARI AZALTIR MI?

Özellikle kız çocukları için evlilik, ailesi veya kimi zaman çocuk tarafından toplumda iyi bir konum elde edebilme yolu olarak görülebilse de, evlendirilen bir çocuğa eğitime devam etme, meslek edinme ve kendini güçlendirme imkânı genellikle sunulmaz. Aksine çocuk ekonomik ve toplumsal hayata katılım için gerekli süreçlerden ve imkânlardan uzaklaştırılarak bir başkasına bağımlı olarak yaşamını sürdürmeye zorlanır. Evlendirilen çocuğun ekonomik bağımlılığı ve yoksunluğu, çocukların doğmasıyla birlikte yönetilmesi gereken daha büyük bir problem olarak ebeveynlerin karşısına çıkabilir.

Ekonomik zorluk yaşayan aileler için kamu kurumları tarafından sağlanan bazı sosyal yardım mekanizmaları bulunmaktadır. Çocukların yetiştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla ailenin güçlendirilmesini amaçlayan bu yardımlara başvurulabilir.

ÇOCUKLAR EVLİLİĞİN GETİRDİĞİ SORUMLULUKLARIN ALTINDAN KALKABİLİR Mİ?

Çocuklar evliliğin getirdiği sorumlulukları kaldıramaz. Çünkü erken yaşta evlendirilen bir çocuk, gelişimi devam ederken bebek ve aile büyüklerinin bakımını ve geçimini üstlenmek zorunda kalır, ancak bunlar yalnızca yetişkinlerin altından kalkabileceği yüklerdir. Hem çalışma hayatını sürdürme hem de ev içi işleri yerine getirme sadece yetişkin insanların yerine getirebileceği sorumluluklardır.

Komşu, akraba veya çevre baskısı, dedikodu korkusu, "namusu koruma", "evde kalma" gibi kaygılar ebeveynlerin çocuklarını evlendirmelerinde etkili olabilmektedir. Ancak ebeveynlerin çocuklarını şiddet ve sömürüden koruma yükümlülüğü vardır. Çevre baskısı ya da başka herhangi bir sebep çocuğun zarar göreceği bir durumla karşı karşıya bırakılmasını haklı gösteremez.

**BAŞKALARININ ÇOCUĞUN
GELECEĞİ HAKKINDAKİ
DÜŞÜNCELERİ
ÇOCUKLARIN HAKLARINDAN
DAHA MI ÖNEMLİDİR?**

BİR ÇOCUĞUN EVLENDİRİLECEĞİNİ ÖĞRENEN BİR KİŞİ NE YAPMALIDIR?

Korunma ihtiyacı içerisinde olan bir çocuğu gören herkesin, bu durumu çocuğun korunmasından sorumlu makamlara bildirme yükümlülüğü vardır.

Korunma ihtiyacı içerisinde olan bir çocuğu gören kişiler bu durumu şu makamlara bildirebilir:

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
- ALO 183 Sosyal Destek Hattı
- Kolluk Kuvvetleri
- Cumhuriyet Savcılığı / Çocuk Büro Savcısı

Bildirim, yazılı veya sözlü olarak ve isimsiz bir şekilde yapılabilir.

AİLELER OLARAK ÇOCUKLARIMIZI KORUMAK İÇİN BİZ NELER YAPABİLİRİZ?

- Koşullar ne olursa olsun çocuklarımızın okula devamını sağlamaya çalışalım.
- Çocuklarımızla ilgili kararları alırken onların da bu kararların alınmasına katılımını sağlayalım.
- Yaşam şartları zorlaştığında çocuğumuz daha iyi koşullara erişsin diye evlendirmenin, çocuğu birçok konuda ihmal ve istismara açık hale getireceğini unutmayalım.
- Çocuğumuzla yakın bir ilişki kuralım, onun hayallerini, planlarını, korkularını ve endişelerini dinleyelim, birlikte zaman geçirmeye özen gösterelim.
- Aile ortamının şiddetsiz, güven ve huzur veren bir ortam olmasını sağlayalım.
- Kendi çocuğumuz için erken yaşta evliliklere karşı çıkalım.

HEM KENDİ SAĞLIĞIMIZI HEM DE ÇEVREMİZDEKİ KİŞİLERİN SAĞLIĞINI KORUMAK İÇİN

Mesafe kurallarına uyalım, etrafımızdakilerle
aramıza en az 1 metre mesafe koyalım.

Ellerimizi en az 20 saniye boyunca su ve sabunla
yıkayalım. Su ve sabunun olmadığı durumlarda alkol
bazlı el antiseptiği kullanalım.

Maskeyi, iç yüzeyine dokunmadan ve burnumuzu,
ağzımızı ve çenemizi kapatacak şekilde takalım.
Kullandıktan sonra çöpe atalım ve ellerimizi yıkayalım.
Maske kullanım sırasında kirlenir, nemlenir, ıslanır veya
yırtılırsa mutlaka değiştirelim. Maskeleri asla ortak
kullanmayalım. Kullanılmış maskenin kirlenmediğini
düşünsek bile asla tekrar kullanmayalım.